

**PARAULES DEL RECTOR A LA PRESENTACIÓ DEL
LLIBRE *THE ARCHITECT OF MODERN CATALAN.*
*POMPEU FABRA. SELECTED WRITINGS***

Campus de la Comunicació-Poblenou. 20 de gener de 2010

Honorable Sr. Joan Manuel Tresserras, conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya

Il·lustríssim Sr. Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans

Honorable Sr. Josep Bargalló, director de l'Institut Ramon Llull

Sra. Núria Basi, presidenta del Consell Social de la UPF

Amigues i amics

Al despatx del rector de la Universitat Pompeu Fabra, que durant aquest període tinc l'honor d'ocupar, hi ha un bust del Mestre Fabra i dues vitrines que contenen primeres edicions de la gramàtica, del diccionari o de la recopilació de les converses filològiques. De vegades, quan estic cansat i no sé com enfocar alguna de les múltiples qüestions de govern, alço la vista, miro el bust i penso en què faria el Mestre ubicat en la meva circumstància. Com sabeu, Pompeu Fabra va ser el president del Patronat de la Universitat de Barcelona, dotada d'autonomia, a

l'època de la Generalitat republicana i va haver de prendre decisions complicades. Per ocupar aquest càrrec, entre d'altres raons, va ser empresonat al vaixell Uruguai –la imatge en relleu que tots heu pogut veure en entrar a aquest acte s'origina en una foto de Fabra fumant en pipa a l'Uruguai- després dels fets d'octubre.

El que Fabra va dur a terme és una bona guia del que la Universitat que duu el seu nom vol dur a terme. Així ho va dir Josep Pla en un dels seus magnífics retrats dels seus *homenots*:

Fabra ha estat el català més important del nostre temps perquè és l'únic ciutadà d'aquest país, en aquesta època, que, havent-se proposat d'obtenir una determinada finalitat pública i general, ho aconseguí d'una manera explícita i indiscutible. En aquest sentit, no hi ha ningú més que s'hi pugui comparar. El destí de Fabra ha estat únic, gloriós, exclusiu. Feia molts anys, feia moltes dotzenes d'anys, que no s'havia produït en el nostre país un cas semblant. En el nostre temps concretament totes les empreses de caràcter col·lectiu i els homes que s'hi posaren davant tingueren un destí mancat, foren emportats avall per una catàstrofe sense precedents. De l'inenarrable, fabulós naufragi, només queda dempeus una obra i una figura: la figura i l'obra de Pompeu Fabra.

Però, en què es fonamentava la determinació del mestre Fabra que el dugué a aconseguir ordenar el català modern en unes condicions tan adverses? Doncs, es fonamentava en una afortunada combinació de talent i d'esforç, d'intel·ligència suprema i voluntat indestructible. El talent li va permetre ser, de manera més que notable, un immens

gramàtic, un excel·lent lexicògraf, un bon traductor i, entre d'altres coses, un magnífic teòric del llenguatge literari.

Aquesta és la primera lliçó que la Universitat vol aprendre de Fabra: aplegar tot el talent possible per afrontar amb coratge els reptes que tenim plantejats. Ja vaig dir, a la inauguració del curs 2006-2007 dedicat a la figura del Pompeu Fabra, que a tota institució li cal un relat, una narrativa amb la qual identificar-se, a la qual retornar com hom retorna als mites dels orígens. I, encara que sigui d'aquest mode més aviat mític, podríem dir que la nostra Universitat va sorgir del cap de Fabra, de la seva noucentista voluntat de fer el país més culte, més lliure i més feliç com diria el poeta uns anys després. Aquesta és també la voluntat de la Universitat.

Però, no és només aquesta la raó que justifica la decisió d'editar aquests textos de Fabra. Tots sabeu que en un país com Catalunya, les qüestions referides a la llengua del país, i també a les llengües que es parlen al país, recorren la nostra espinada com cap altres. Durant aquests darrers anys, a la nostra universitat hem començat una sèrie de mesures conduents a que el nostre campus esdevingui plenament un campus multilingüe, amb tres llengües de treball: el català, el castellà i l'anglès. I ho hem fet amb la convicció que només així la universitat podrà complir els objectius que li calen al país: situar-se com a pol d'atracció per estudiants, professors i recercadors de tot el món, contribuir a fer de Barcelona la ciutat del coneixement del sud d'Europa, esdevenir als àmbits que li són propis (ciències biomèdiques, ciències socials i humanes i ciències i tecnologies de la comunicació) una de les

universitats europees de referència. En primer lloc, estem procurant que tots els membres de la nostra comunitat coneguin bé, almenys, els tres idiomes i això vol dir ajudar els d'aquí amb l'anglès, ajudar els que venen de fora amb el català i el castellà. Això significa, també, que a les aules i als seminaris, a les reunions dels diversos òrgans de la universitat els tres idiomes flueixin amb naturalitat. Aquesta és l'opció de les millors universitats del món amb llengües minoritàries i aquesta és la nostra opció.

El llibre en anglès de Fabra, publicat per una editorial prestigiosa en lingüística com és John Benjamins, manifesta també aquesta voluntat. Era una llàstima que l'obra de Fabra no fos a l'abast dels lingüistes del món perquè no existia cap text dels seus en anglès. Fer-ho era una qüestió de justícia amb el seu llegat i n'estem orgullosos. Però publicar Fabra en anglès té un altre sentit, vinculat amb la vocació oberta i internacional de la universitat, té el sentit de concebre la figura de Fabra no només des de la nostra particularitat catalana, sinó des d'una perspectiva universal: Fabra entre els millors lingüistes del segle XX, el català Fabra com a patrimoni de tots. La publicació del llibre vol fer de la figura de Fabra, transcendint les contingències de la seva circumstància catalana, un *universal*.

Avui és per això un dia de festa a la Universitat, un dia que ens posem de gala pel Mestre, que ens sentim orgullosos de formar part d'aquesta comunitat. Res de tot això, nogensmenys, hauria estat possible sense l'ajut de moltes institucions i persones que vull nomenar aquí: l'Institut d'Estudis Catalans i els professors Salvador Giner, president de

l'Institut, i Joan Martí, president de la Secció Filològica; l'Institut Ramon Llull i el seu director Josep Bargalló; el Consell Social de la nostra Universitat i la seva presidenta Núria Basi; els professors Alan Yates i Joan Costa que han tingut cura de l'edició i la traducció i han escrit dues il·luminadores introduccions i, sobretot, a la professora Carme Pérez, anterior vicerectora de Promoció lingüística que, amb la seva convicció tenyida d'entusiasme, va construir i disseminar el Pla d'actuació multilingüe i va fer possible l'edició d'aquest llibre.

Deixeu-me acabar posant de manifest l'ampla cultura literària de Fabra: obrint a l'atzar l'exemplar de les *Converses filològiques* que hi ha en una de les vitrines de les que jo parlava al principi, em surt un comentari conduent a mostrar que el verb *abellir* és intransitiu, era un verb que usava la meua àvia a sovint i Fabra, per mostrar la intransitivitat del verb recorre a el següent deliciós text del *Tirant lo Blanch* amb el qual acabo:

...e com fou fora de la posada, essent en vista dels palaus de les donzelles, tornà-se'n. Los cavallers demanaren-li per què se'n tornava, e Alexandre respòs: Dubte tinch gran que no m'*abellis* la vista de alguna de aquestes donzelles... e no volria la mia libertat encativar en poder de una donzella stranya.

Moltes gràcies.